

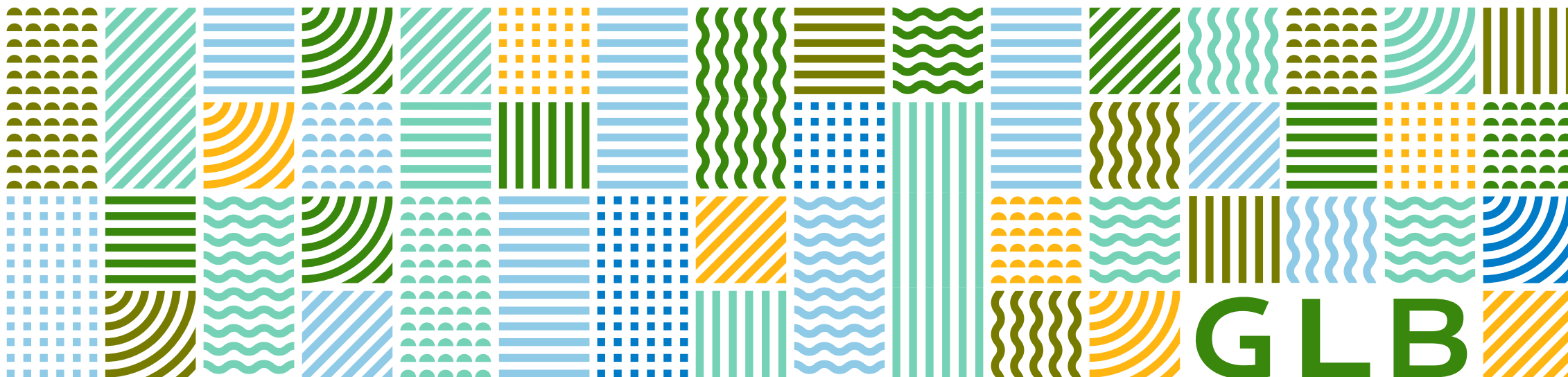
Uitleg en werkinstructies waterloopclassificatie

3 oktober 2023

Introductie

Inleiding

In 2023 is binnen MijnPercelen de kaartlaag “bufferstroken” geïntroduceerd voor boeren in Nederland. Het doel van deze kaartlaag is om boeren inzicht te geven in de vereiste bufferstroken langs waterlopen, conform de voorschriften van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het mestbeleid.

Echter, er is aanzienlijke ophef ontstaan rondom deze kaartlaag, omdat deze niet nauwkeurig overeenkomt met de feitelijke situatie op het terrein. Dit probleem komt voornamelijk voort uit onjuiste en onvolledige classificatie van de waterlopen (sommige waterlopen zijn geclassificeerd als ‘droog’ terwijl zij water bevatten en vice versa). De breedte van de bufferstroken wordt bepaald op basis van deze classificatie.

In verband met het geconstateerde verschil tussen de feitelijke situatie in het veld en de classificatie in de kaartlaag is het project ‘Verbeterplan Kaartlaag Bufferstroken’ gestart. In dit project is een werkgroep opgericht met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), Waterschap De Dommel, Waterschap Rijn en IJssel, de Unie van Waterschappen (UvW) en RVO. In deze werkgroep is een

methode gevonden om de waterloopclassificatie te bepalen op een betrouwbaardere manier. In deze nieuwe methode wordt de classificatie bepaald op basis van grondwatergegevens, peilgegevens en slootdiepte.

In september zijn er positieve resultaten behaald in een pilot van deze methodiek en is deze nieuwe methodiek geaccepteerd door onder andere LNV, BZK, UvW en RVO. Ook zijn op 12 september de uitkomsten van de pilot en de methodiek gepresenteerd in de sub-werkgroep GEO-informatie.

Naar aanleiding hiervan verzoeken UvW en RVO alle waterschappen de nieuwe methodiek te gebruiken om waterlopen te classificeren en uiterlijk 30 november 2023 deze data aan te leveren bij RVO. Als toevoeging kan deze methodiek ook gebruikt worden voor het vullen van INSPIRE door de waterschappen.

Dit document bevat:

1. Uitleg van de waterloopdefinities;
2. Uitleg van de nieuwe methodiek;
3. Werkinstructies voor het bepalen van de waterloopclassificatie o.b.v. deze nieuwe methodiek.

Waterloopdefinities

Waterloopdefinities

Aanscherping definities vanuit LNV

Vanaf 1 januari 2024 wordt de regelgeving omtrent bufferstroken verduidelijkt. Momenteel wordt in de regelgeving enkel onderscheid gemaakt tussen een droge sloot en een overige waterloop (naast EKW en KRW).

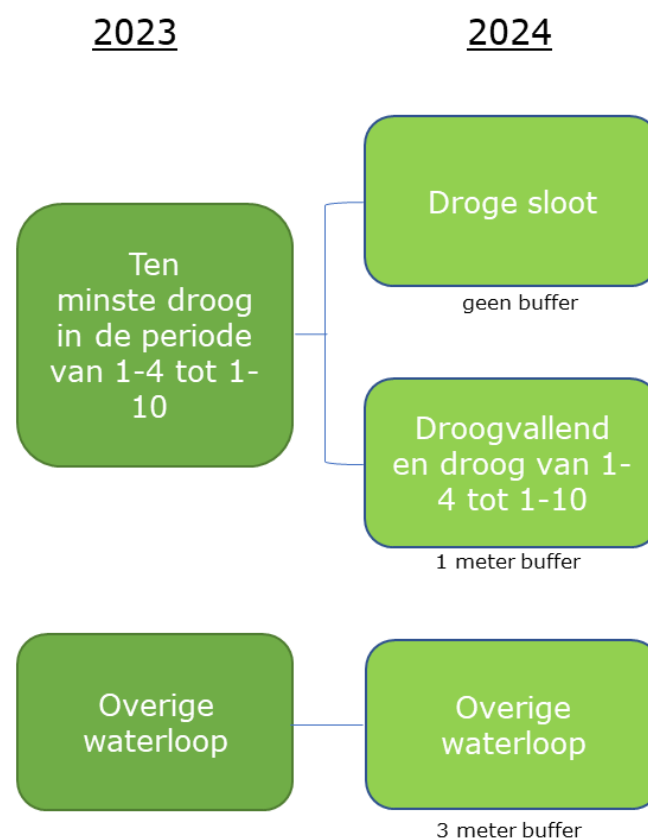
Vanaf 2024 wordt dit onderscheid verder verfijnd door een extra classificatie toe te voegen, waardoor de huidige *droge sloot* ("een waterloop die tenminste in de periode van 1 april tot en met 1 oktober droogstaat") wordt vervangen door een "sloot die in de zomer droogvalt en ten minste in de periode van 1 april tot en met 1 oktober droog staat" (ook wel: *droogvallende sloot*). Dit verduidelijkt dat deze regeling geen betrekking heeft op sloten die in de zomer en winter droog staan.

Waterlopen die altijd droog staan (*droge sloot*) vallen niet langer onder de bufferstroken regeling en vereisen dus geen bufferstrook.

INSPIRE

Naast de definities van de regelgeving, wordt in het model ook rekening gehouden met de definities van INSPIRE. De methodiek kan daardoor ook door de waterschappen gebruikt worden om INSPIRE in te vullen.

Definities bufferstrook regelgeving

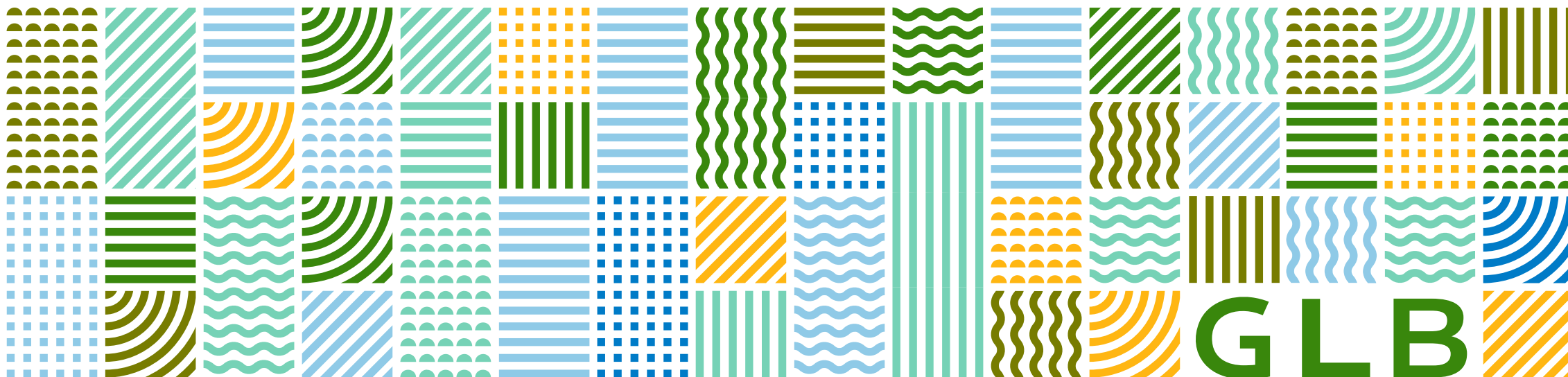

Definities INSPIRE

Het model

Uitgangspunt van het model

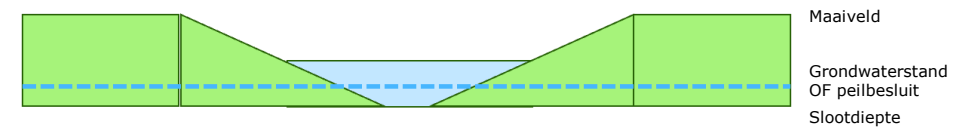
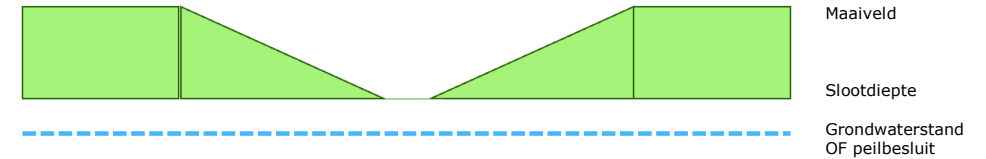
Het model voor het bepalen van waterloopclassificaties betreft het vergelijken van de diepte van een sloot met grondwatergegevens (voornamelijk voor hooggelegen gebieden) *of* peilbesluiten (vooral voor laaggelegen gebieden).

Namelijk:

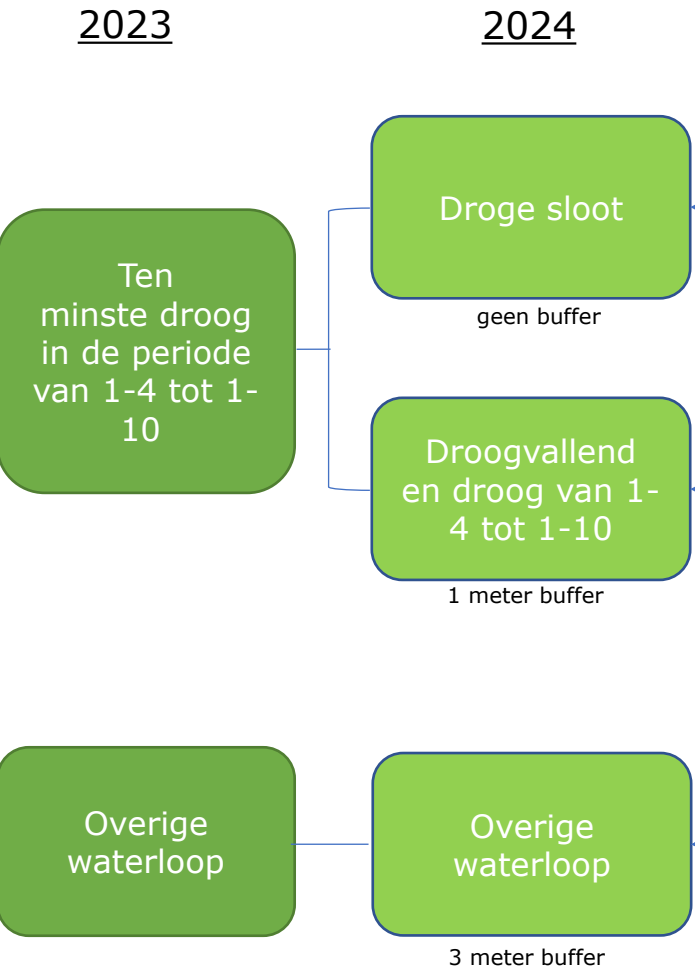
- Indien op een bepaald moment de grondwaterstand of het peilbesluit onder de diepte van de sloot ligt, staat de sloot op dat moment droog.
- Indien op een bepaald moment de grondwaterstand of het peilbesluit boven de diepte van de sloot ligt, bevat de sloot op dat moment water.

In de volgende slide wordt het model getoond. Daarna wordt het model verder toegelicht.

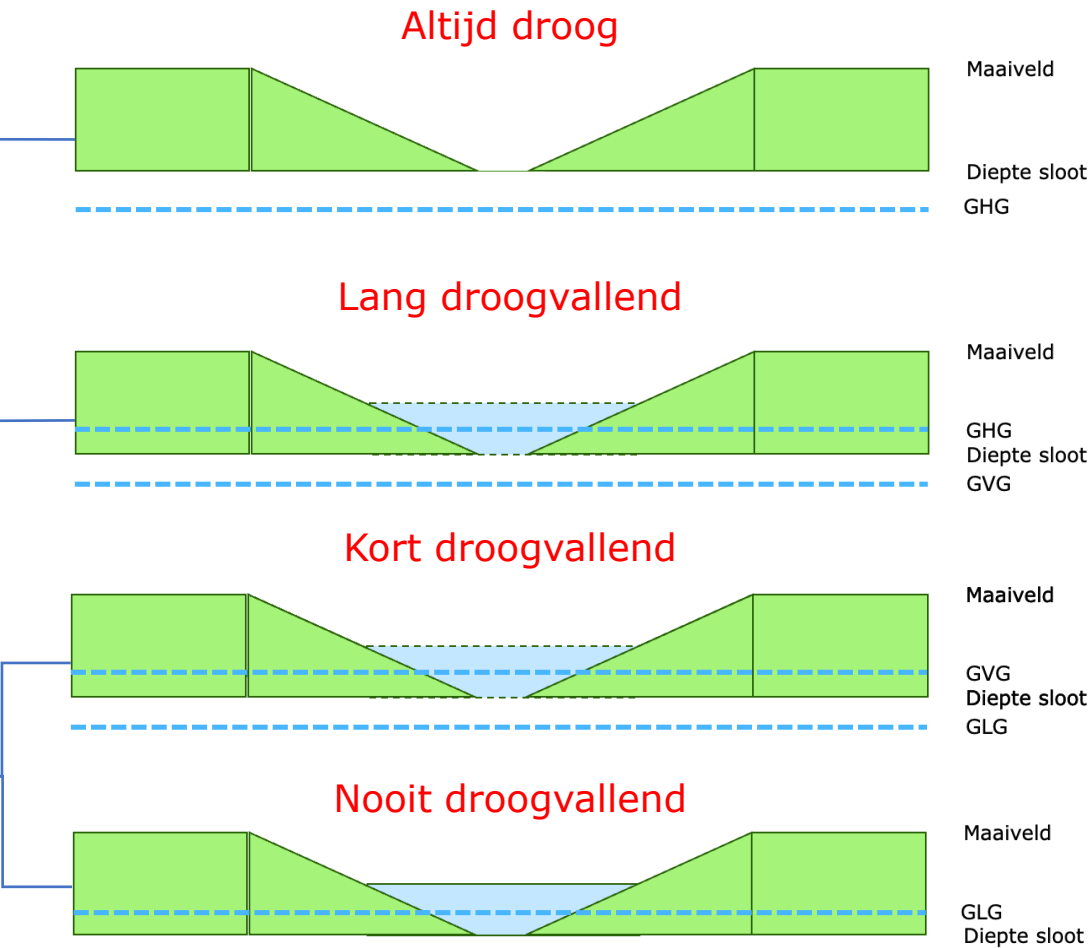
In de werkinstructies zijn processen toegevoegd die dit model verder verduidelijken in de vorm van een stappenplan.

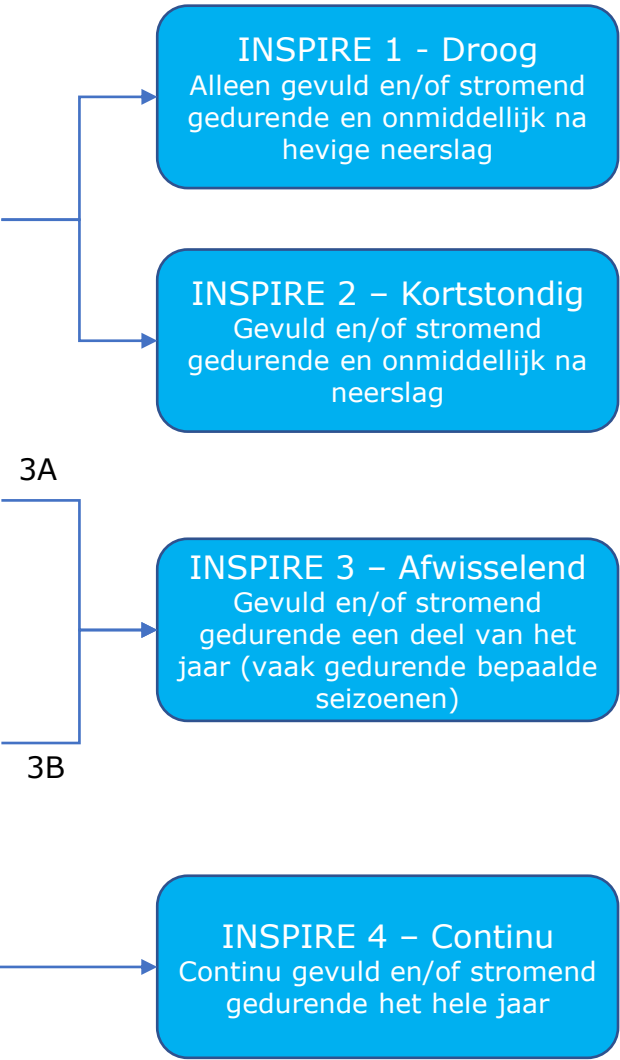
Definities bufferstrook regelgeving

Definities o.b.v. grondwaterstanden OF peilbesluiten en diepte van de sloot*

Definities INSPIRE**

***GVG:** Gemiddelde Voorjaars Grondwaterstand OF het peilbesluit dat geldt in het voorjaar
GHG: Gemiddelde Hoogste Grondwaterstand OF het hoogste peilbesluit dat geldt in het jaar
GLG: Gemiddelde Laagste Grondwaterstand OF het laagste peilbesluit dat geldt in het jaar
Diepte van de sloot is ook variabel.

**De Europese INSPIRE richtlijn heeft de basis gelegd voor realisatie van een Europese digitale infrastructuur voor het uitwisselen van consistente data over de leefomgeving tussen Europese lidstaten

Toelichting van het model

Definities

Het doel van het model is de acquisitie op waterloop classificatie te kunnen doen op een manier die zorgt dat:

- (1) Voor de regelgeving het onderscheid gemaakt kan worden tussen een sloot die altijd droog staat (geen buffer), een sloot die droogvalt tussen 1-4 en 1-10 (lang droogvallend, 1m buffer), en overige waterloop (kort of nooit droogvallend, 3m buffer).
- (2) Voor INSPIRE onderscheid gemaakt kan worden tussen droog/kortstondig (1/2), afwisselend (3) en continu (4).

De INSPIRE definitie 3:

- *"Afwisselend, gevuld en/of stromend gedurende een deel van het jaar (vaak gedurende bepaalde seizoenen)"*

Sluit niet volledig aan op de aangepaste definitie uit Mest/nGLB:

- *"Droogvallende sloot die onder normale omstandigheden droog valt voor de zomer en onder normale omstandigheden droog staat tussen 1 april en 1 oktober"*.

In essentie betekent dit dat INSPIRE definitie 3 (afwisselend) wordt opgesplitst in een 3A (lang droogvallend) en 3B (kort droogvallend). Hierdoor kan RVO dit onderscheid gebruiken om te bepalen welke droogvallende sloten droog staan tussen 1 april en 1 oktober (namelijk: 3A, buffer 1m) en welke die periode niet droog staan (namelijk: 3B, buffer 3m) en dus onder overige waterloop vallen.

Met het model kan geen onderscheid gemaakt worden tussen INSPIRE 1 en 2. De waterschappen geven aan dat dit geen probleem is omdat deze acquisitie sowieso niet haalbaar is.

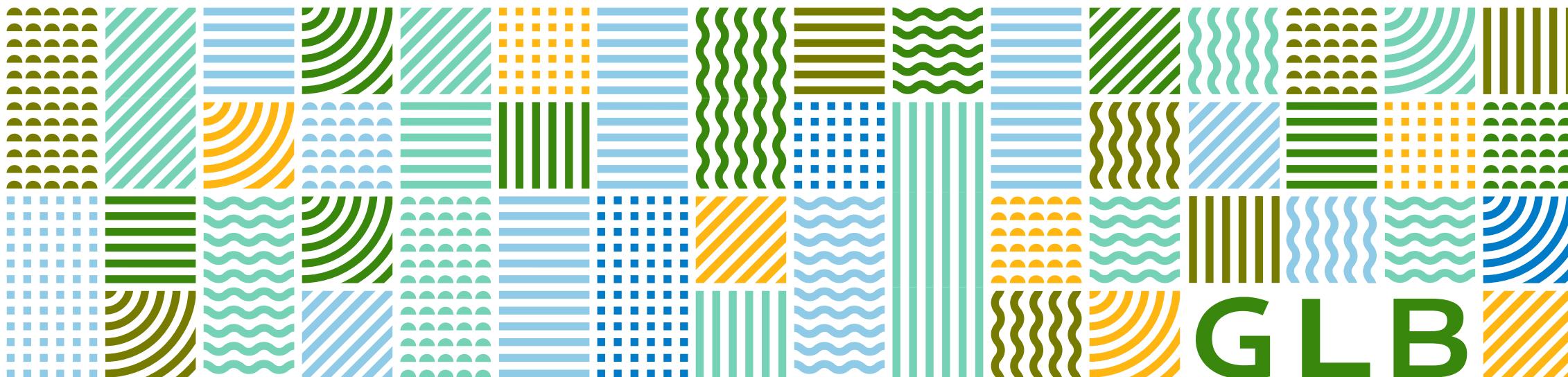
Classificatie

Het onderscheid tussen de classificaties wordt als volgt gemaakt:

- **Altijd droog (INSPIRE 1/2):** Indien de Gemiddelde Hoogste Grondwaterstand (GHG) *OF* het hoogste peilbesluit dat geldt in het jaar onder de diepte van de sloot ligt, staat er het hele jaar geen water in de sloot. De sloot wordt in dit geval geclassificeerd als "altijd droog".
- **Lang droogvallend (INSPIRE 3A):** Indien de Gemiddelde Hoogste Grondwaterstand (GHG) *OF* het hoogste peilbesluit dat geldt in het jaar boven de diepte van de sloot ligt, staat er minimaal een deel van het jaar water in de sloot. Indien de Gemiddelde Voorjaars Grondwaterstand (GVG) *OF* het peilbesluit dat geldt in het voorjaar onder de diepte van de sloot ligt, staat er in het hele voorjaar geen water in de sloot. De sloot wordt in dit geval geclassificeerd als "lang droogvallend".
- **Kort droogvallend (INSPIRE 3B):** Indien de Gemiddelde Voorjaars Grondwaterstand (GVG) *OF* het peilbesluit dat geldt in het voorjaar boven de diepte van de sloot ligt, staat er in (een gedeelte van) het voorjaar water in de sloot. De sloot wordt in dit geval geclassificeerd als "kort droogvallend". Indien de Gemiddelde Laagste Grondwaterstand (GLG) *OF* het laagste peilbesluit dat geldt in het jaar onder de diepte van de sloot ligt, staat de sloot minimaal een deel van het jaar droog. De sloot wordt in dit geval geclassificeerd als "kort droogvallend".
- **Nooit droogvallend (INSPIRE 4):** Indien de Gemiddelde Laagste Grondwaterstand (GLG) *OF* het laagste peilbesluit dat geldt in het jaar boven de diepte van de sloot ligt, staat er het hele jaar water in de sloot. De sloot wordt in dit geval geclassificeerd als "nooit droogvallend".

Werkinstructies

Indien je terug wilt naar deze pagina,
klik op het pijltje links bovenin

Klik op een blokje om naar
de instructie voor dit
specifieke blokje te gaan

Werkinstructies

Het proces voor het bepalen van de waterpersistentie van BGT waterdelen en het toevoegen van juridische status (KRW en EKW) aan deze waterdelen is rechts geschetst.

In deze werkinstructies lopen we stap voor stap door dit proces heen.

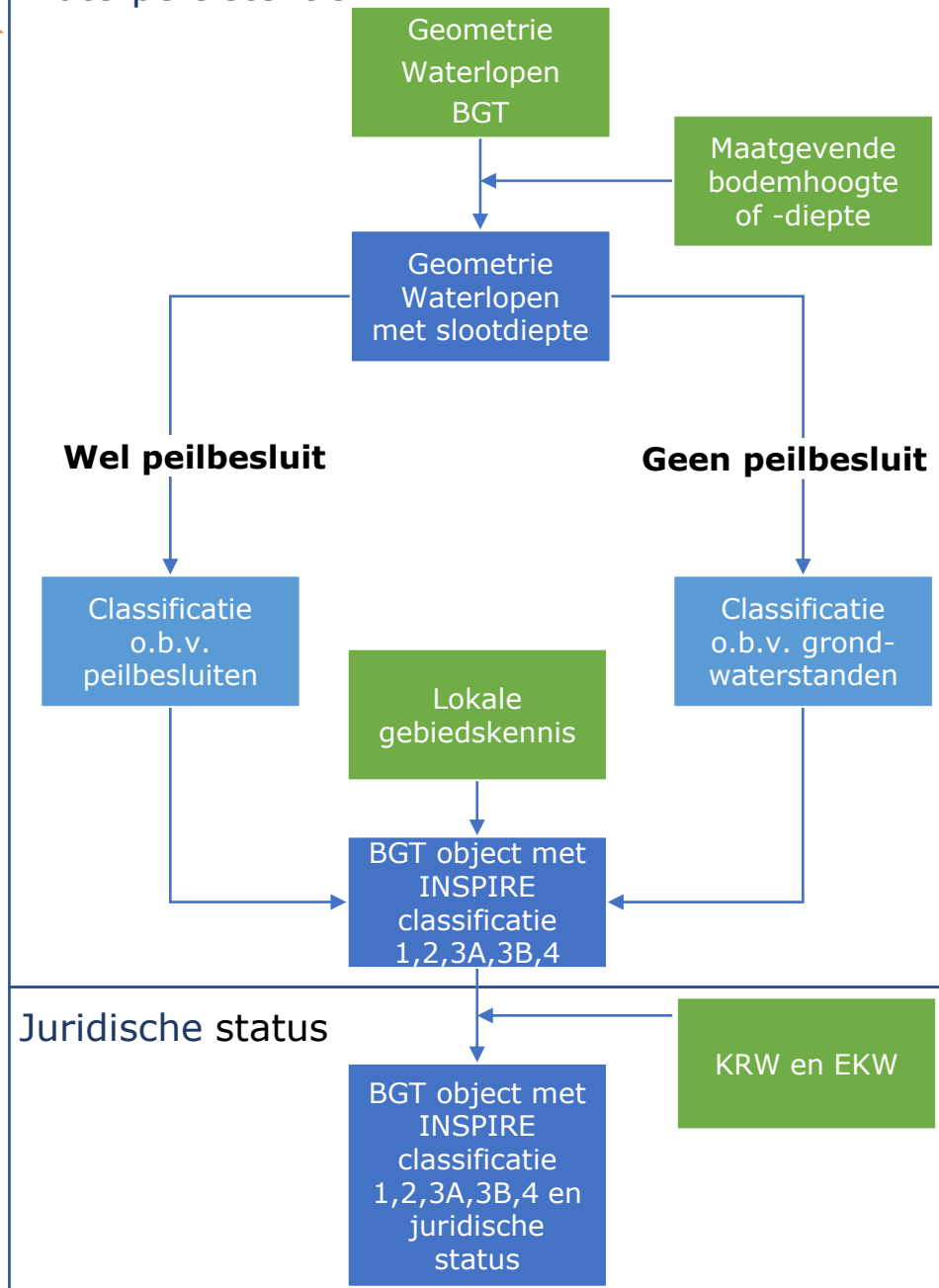
Graag benadrukken we dat we bewust zijn dat deze methode geen 100% validiteit ten opzichte van de werkelijke situatie in het terrein garandeert. Echter, het gebruik van dit model realiseert een flinke verbetering t.o.v. de huidig beschikbare data (uit de BGT).

Indien u gedurende het doorlopen en implementeren van deze werkinstructies tegen problemen aan loopt. Vragen we u meteen contact op te nemen met onderstaande contacten:

Werner Smeenk
werner.smeenk@rvo.nl

Kim Versteegt
kim.versteegt@rvo.nl

Waterpersistentie

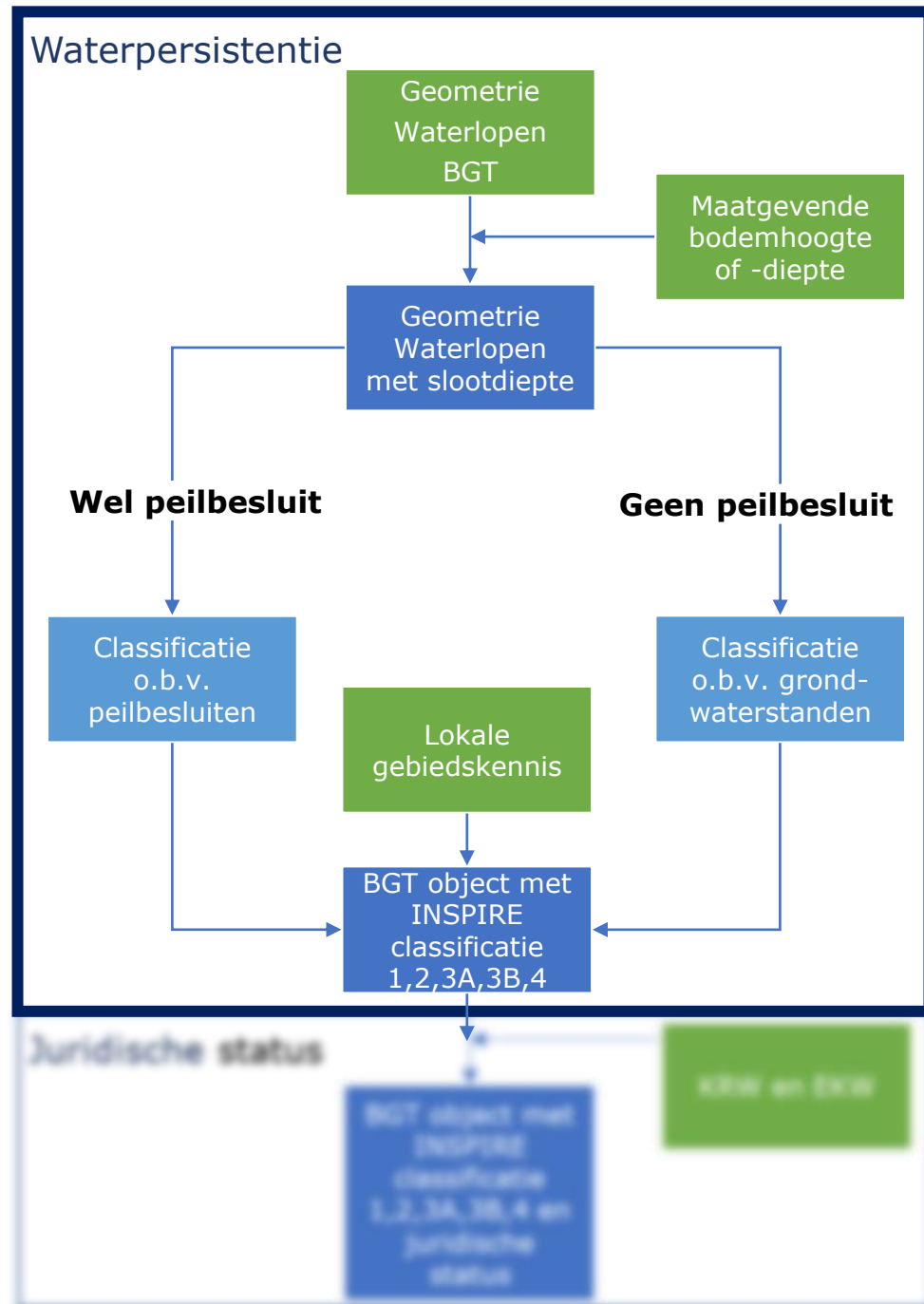
Werkinstructies waterpersistentie

Het proces start met het bepalen van de waterpersistentie van alle BGT waterlopen binnen de grenzen van uw waterschap.

Let op: dit betreft ook de watergangen die niet (volledig) onder het beheer van het waterschap vallen.

Deze werkinstructies omschrijven de basis van de methodiek. Echter, op basis van lokale (hydrologische) kennis, raden we de waterschappen aan om deze methodiek op maat te maken voor hun gebied.

Om een **voorbeeld** te verschaffen van hoe de methodiek op maat gemaakt kan worden, is bij de aangeleverde bestanden in de downloadlink (*volgende slide*) de methode die Wetterskip Fryslan heeft gebruikt, toegevoegd. Wetterskip Fryslan heeft bijvoorbeeld een combinatie gebruikt tussen grondwatergegevens (basis) en peilgegevens (extra 'regel') om de classificatie te bepalen.

Werkinstructies waterpersistentie

1. U ontvangt van ons een *pleio* downloadlink met de BGT-waterdelen (± 1 oktober).
2. Download het bestand voor uw waterschap en de bronbeschrijving.

U heeft nu uw basis-bestand met de geometrie van alle waterlopen binnen de grenzen van uw waterschap. Dit basis-bestand bevat ook de kolommen die ingevuld dienen te worden voor terug levering aan RVO. De bronbeschrijving bevat toelichting bij deze kolommen.

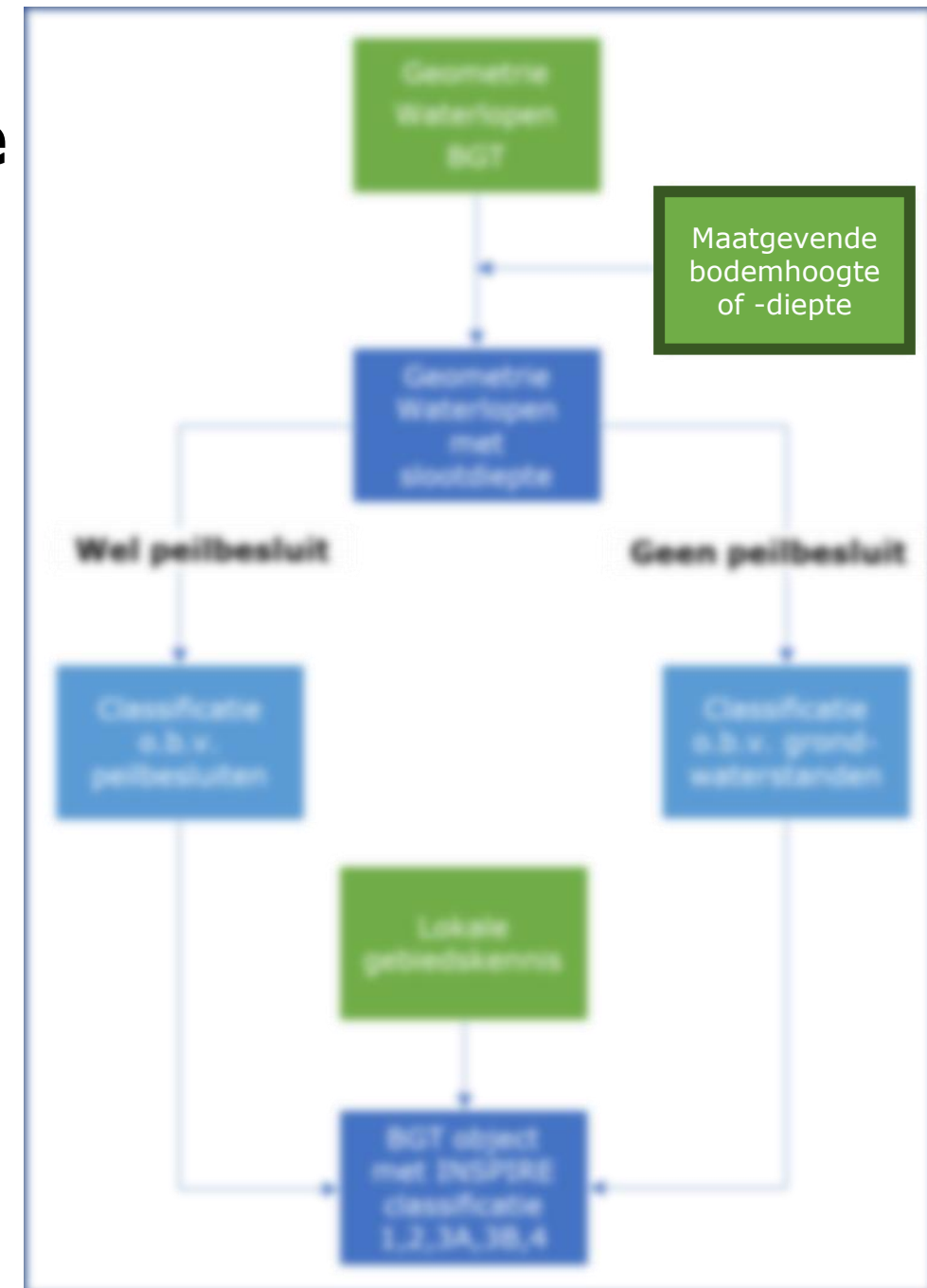

Werkinstructies waterpersistentie

1. Koppel op basis van de bij uw bekende gegevens de gemiddelde maatgevende bodemhoogte per waterdeel.
 - U kunt uw eigen methode kiezen om de bodemhoogte per waterdeel te bepalen op basis van de data beschikbaar binnen uw waterschap. Onderaan deze pagina zijn voorbeelden van andere waterschappen benoemd.
 - **Let op:** Kies bodemhoogte t.o.v. NAP (bodemhoogte_nap) of bodemdiepte t.o.v. maaiveld (bodemhoogte_mv) op basis van de eenheid van uw beschikbare peil- en/of grondwaterdata die u later in dit model gebruikt.

Voorbeelden:

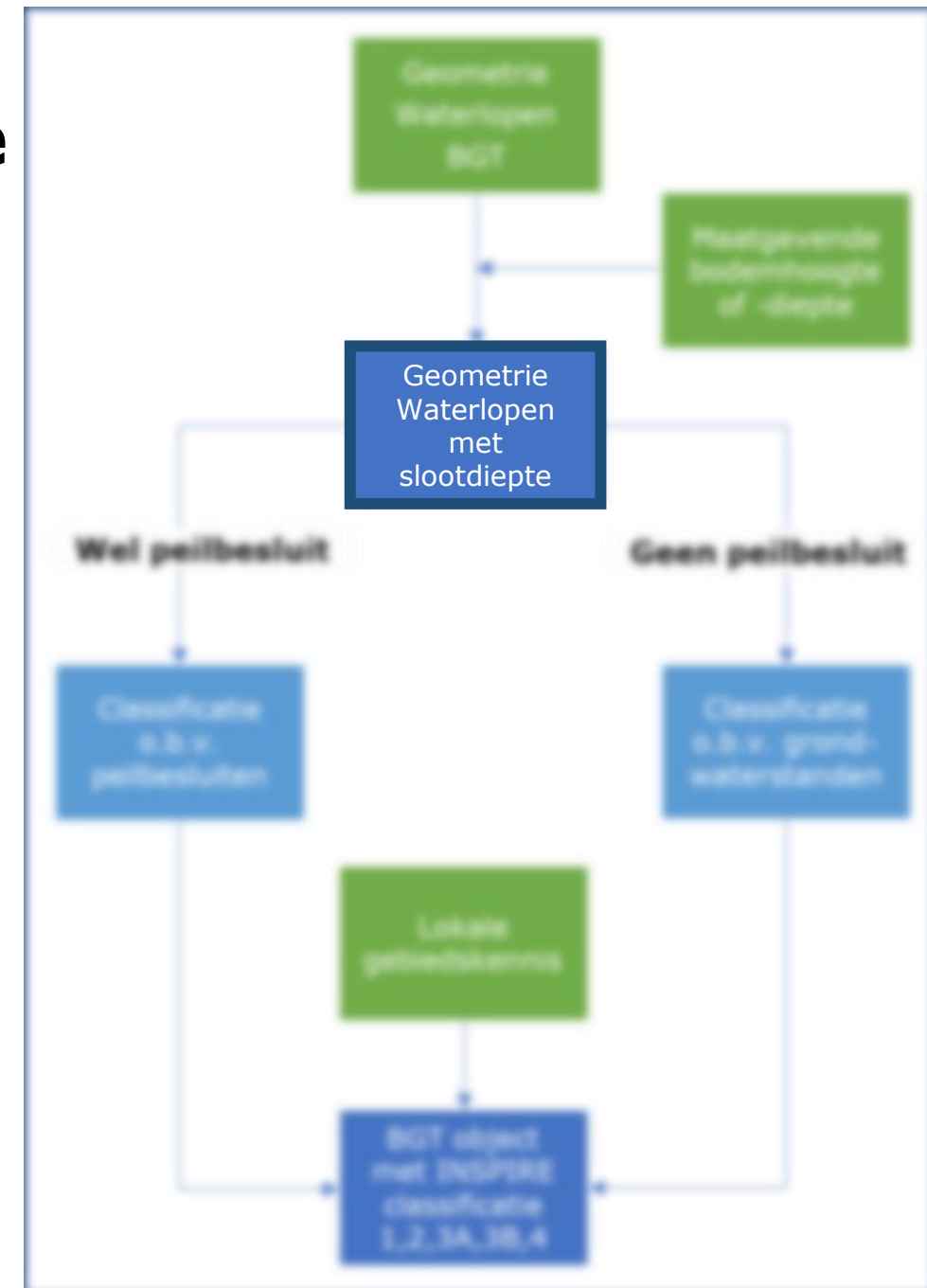
- Indien bekend, kunt u de exacte bodemhoogte of -diepte (b.v. in de legger) gebruiken.
- U kunt een aanname doen (per gebied).
 - Indien waterdelen in de buurt wel een bekende bodemhoogte of -diepte hebben, kunt u op basis hiervan een aanname doen.
- Indien bekend, kunt u de hoogte van duikers gebruiken.

Werkinstructies waterpersistentie

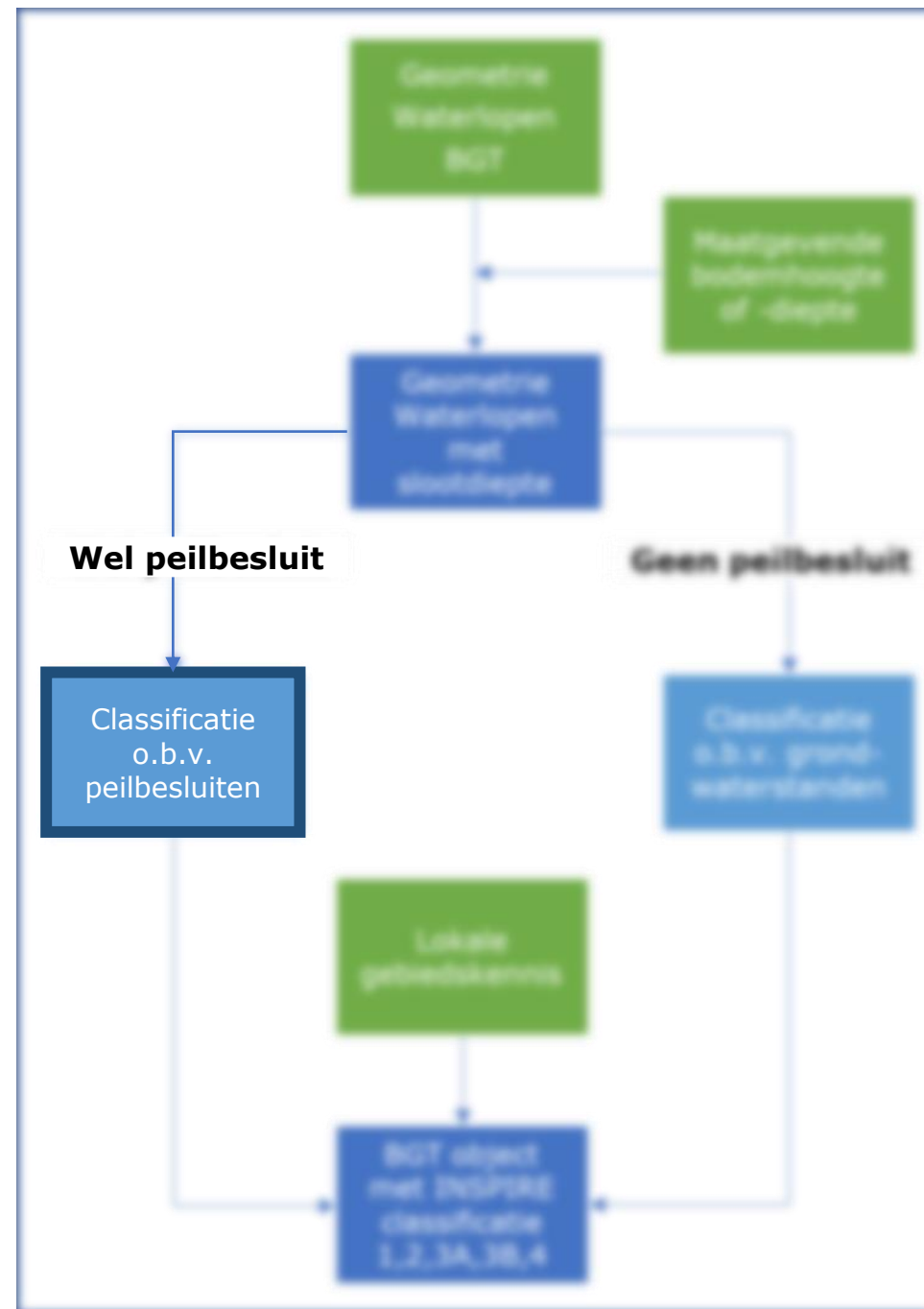
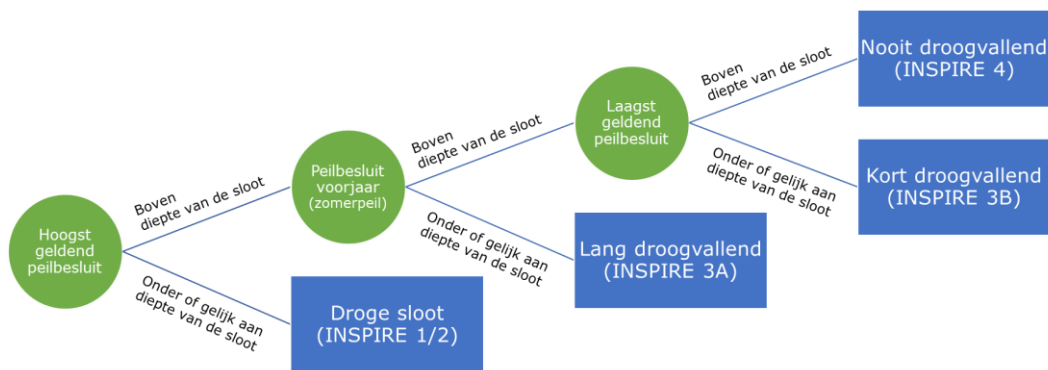
U heeft nu de BGT waterdelen met de maatgevende bodemhoogte of -diepte.

Werkinstructies waterpersistentie

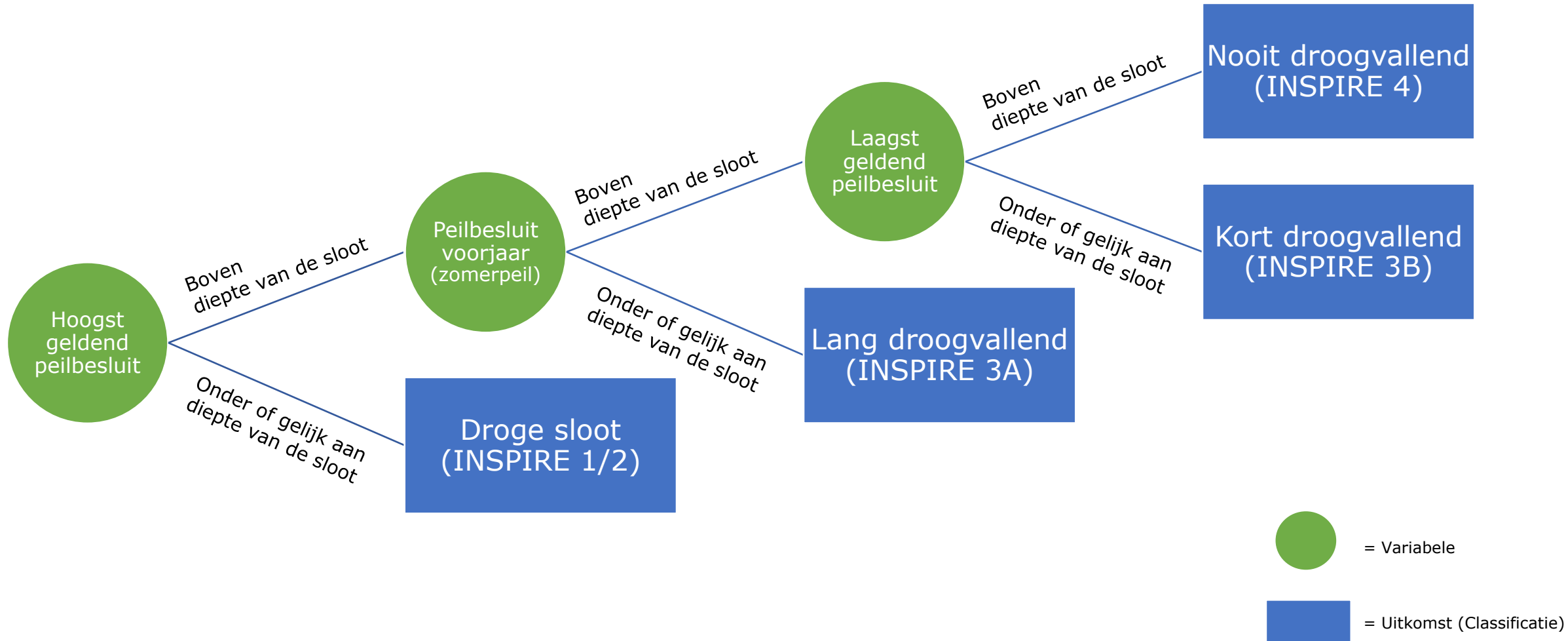
Indien het waterdeel in een gebied met een peilbesluit ligt, maakt u gebruik van de peilgegevens om de waterpersistentie te bepalen. U kunt de volgende stappen volgen:

1. Zorg dat u de volgende peilgegevens voor het waterdeel beschikbaar heeft: *hoogst geldend peilbesluit*, *peilbesluit geldend in het voorjaar (zomerpeil)*, *laagst geldend peilbesluit*
 - **Let op:** Bovenstaande gegevens kunnen (gedeeltelijk) hetzelfde zijn voor een waterdeel. Dit is geen probleem voor het model.
2. Bepaal op basis van een GIS-analyse met onderstaande beslisboom (zie ook volgende slide) welke waterpersistentie (INSPIRE definitie) het waterdeel krijgt toegewezen.

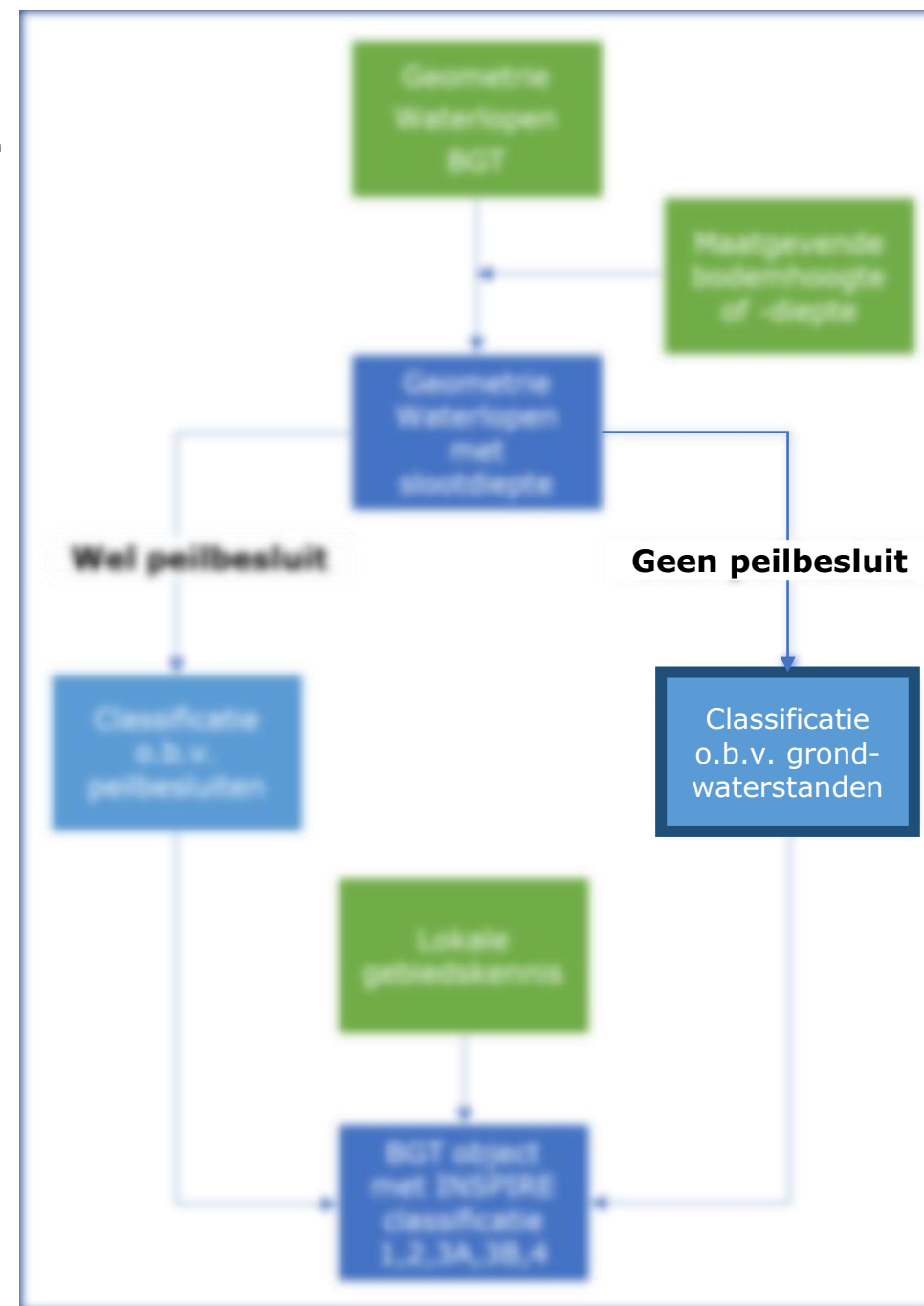
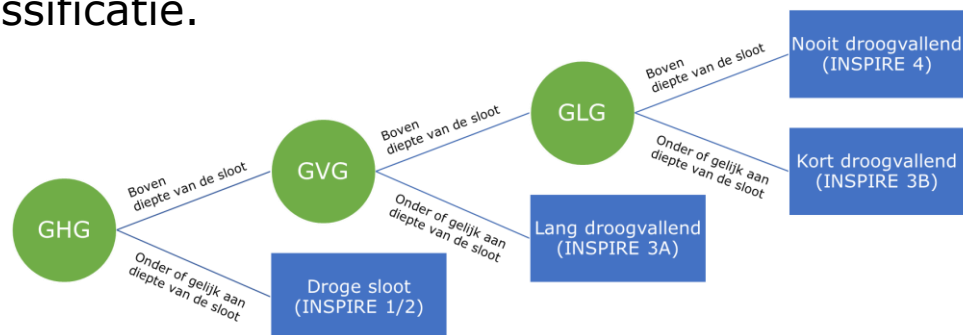
Beslisboom o.b.v. peilbesluiten

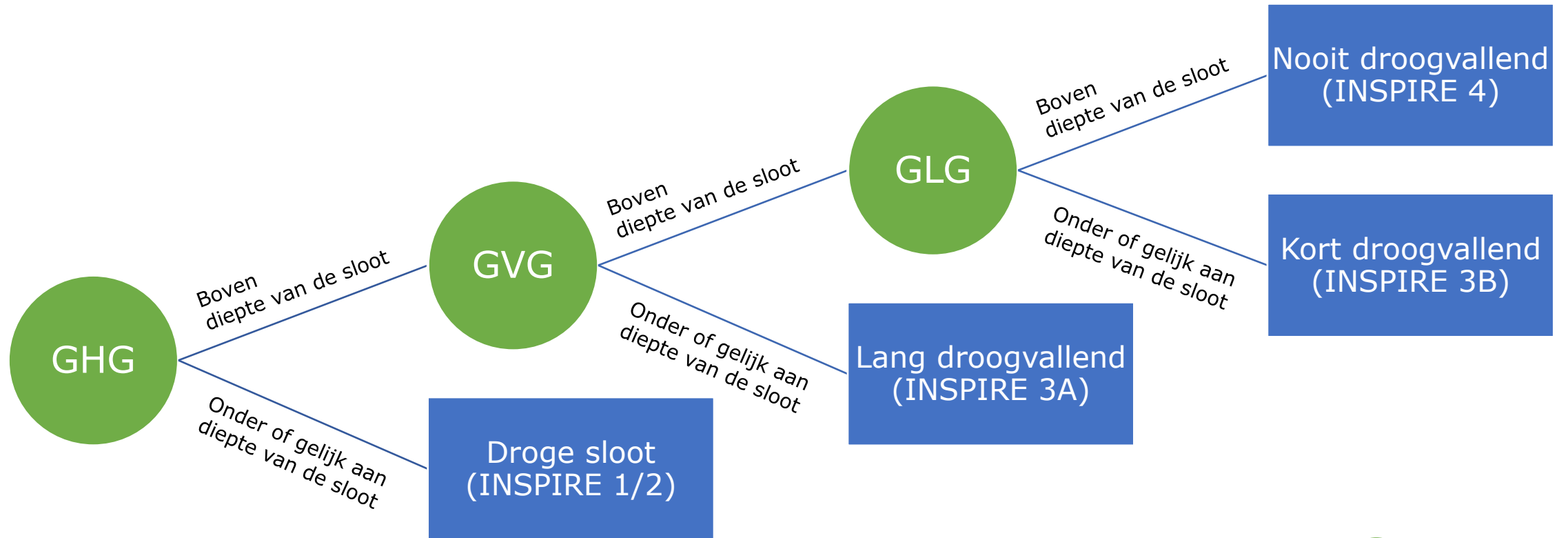
Werkinstructies waterpersistentie

Indien het waterdeel niet in een gebied met een peilbesluit ligt, maakt u gebruik van de grondwatergegevens om de waterpersistentie te bepalen. U kunt de volgende stappen volgen:

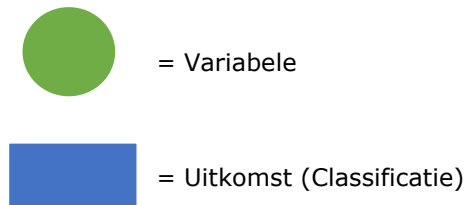
1. Zorg dat u de volgende peilgegevens voor het waterdeel beschikbaar heeft: *Gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG)*, *gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG)* en *gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG)*
2. Bepaal op basis van een GIS-analyse met onderstaande beslisboom (zie ook volgende slide) welke waterpersistentie (INSPIRE definitie) het waterdeel krijgt toegewezen.
 - **Let op:** Indien meerdere classificaties uit het model komen voor één waterdeel, kies dan voor de meest voorkomende classificatie.

Beslisboom o.b.v. grondwaterstanden

***GHG:** Gemiddelde Hoogste Grondwaterstand
***GVG:** Gemiddelde Voorjaars Grondwaterstand
***GLG:** Gemiddelde Laagste Grondwaterstand

Werkinstructies waterpersistentie

U heeft nu de BGT waterdelen met de INSPIRE classificatie o.b.v. het model (ingevuld bij: *persistentie*).

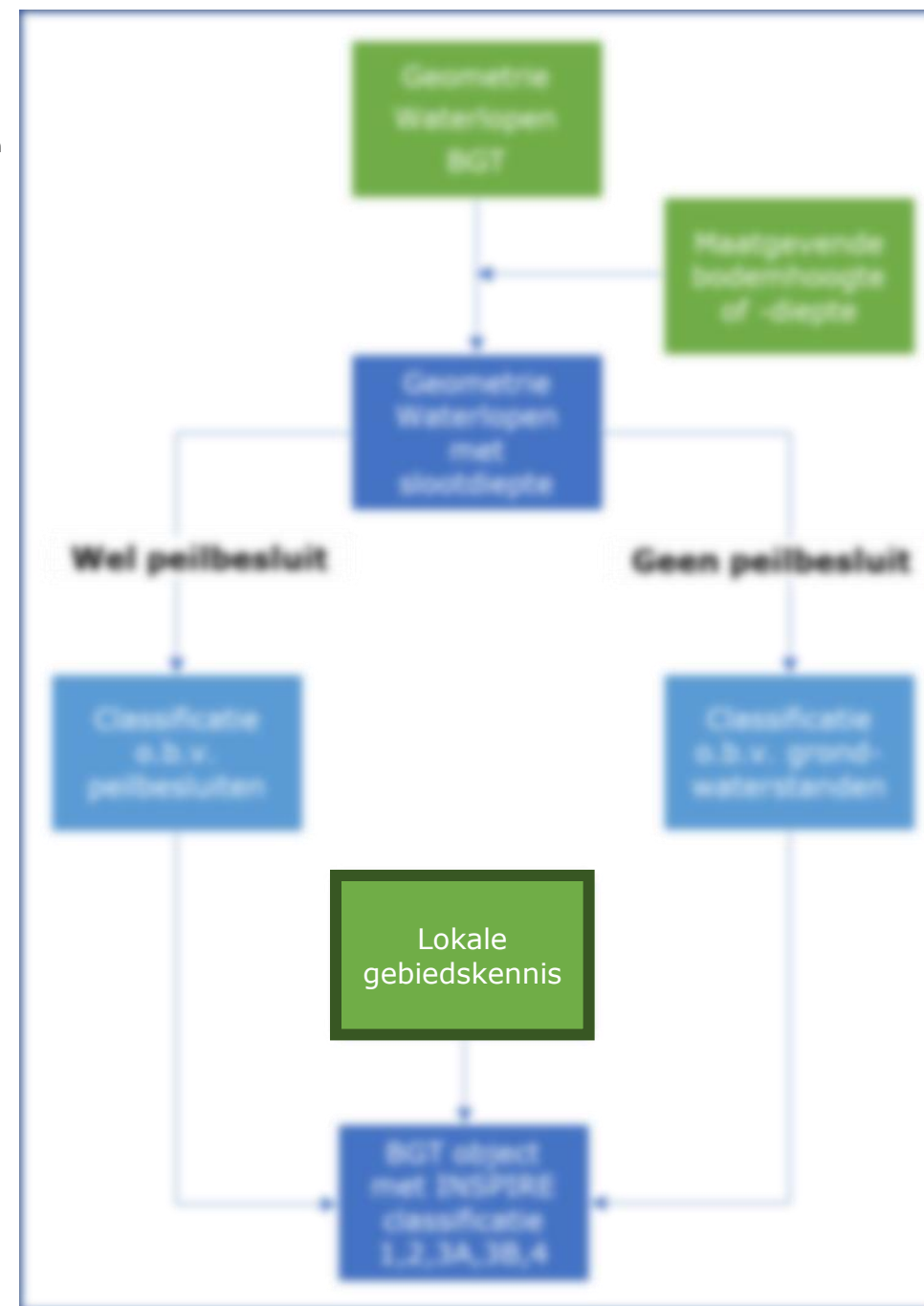
Werkinstructies waterpersistentie

Indien u op basis van uw lokale kennis verwacht dat er afwijkingen zijn van het model ten opzichte van de werkelijkheid, kunt u de classificatie corrigeren. Dit is een check op logica en consistent beeld. U kunt de volgende stappen volgen:

1. Wijzig de classificatie handmatig.
2. Vul in ("ja") bij kolom "beheerdersoordeel" om aan te geven dat u lokale kennis heeft gebruikt. Ook kunt u eventuele toelichting geven bij kolom "opmerking".

Voorbeeld:

Een kleine (zij-)watergang die uitmondt op een droogvallende legger-watergang bevat volgens het model langer water dan deze legger-watergang. De zijwatergang is veelal ondieper en zou sneller droog moeten vallen. U kunt ervoor kiezen om in dit geval te corrigeren.

Werkinstructies waterpersistentie

Na toepassing van eventuele lokale gebiedskennis, heeft u de BGT waterdelen met de definitieve INSPIRE-classificatie.

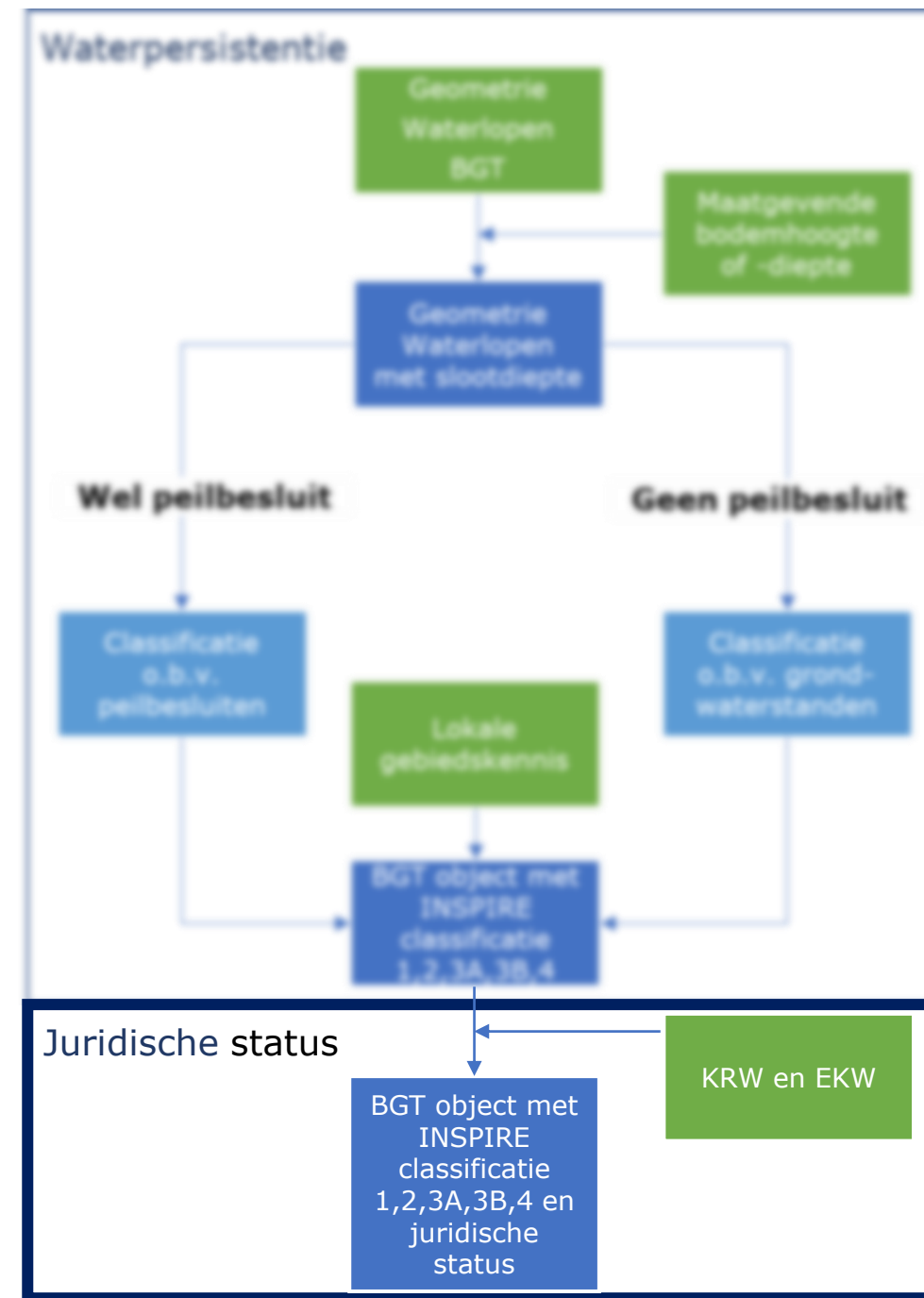
Werkinstructies juridische status

Na het bepalen van de definitieve INSPIRE-classificatie, kunt u de juridische status toevoegen.

RVO heeft signalen gekregen dat de landelijke bestanden voor KRW en EKW niet 100% valide zijn in verband met veroudering van de geometrie. Geometrie van de waterlopen kan gewijzigd zijn ten opzichte van de originele bestanden. Daarom verzoeken we u deze data aan te leveren.

Ter ondersteuning levert RVO de actuele landelijk beschikbare bestanden aan.

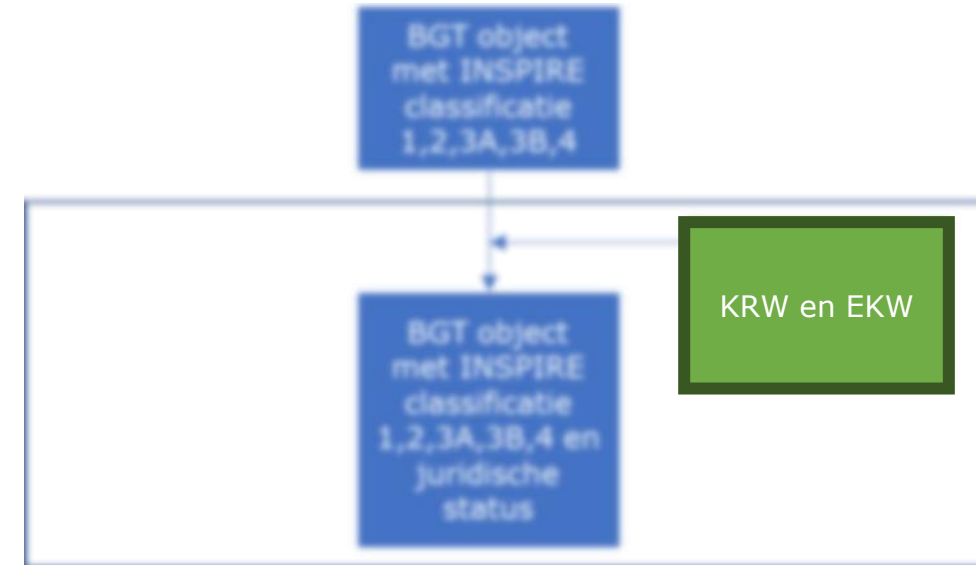
Het verdere proces staat omschreven in de volgende slides.

Werkinstructies juridische status

1. Voeg toe of de waterdelen 'ja/nee' Kader Richtlijn Water (kolom krw) zijn.
2. Voeg toe of de waterdelen 'ja/nee' Ecologisch Kwetsbaar Water (kolom ekw) zijn.

Werkinstructies juridische status

U heeft nu de BGT waterdelen met de waterpersistentie INSPIRE-classificatie en juridische status

1. Lever het aangeleverde, maar nu ingevulde, bestand terug aan bij RVO via mail.

